

Balla Tibor,¹ Padányi József²

Műszaki kiválóságok: Schindler Szilárd vezérezredes

Engineer Geniuses: Colonel General Szilárd Schindler

Schindler Szilárd vezérezredes (1887–1943) a 20. század mindkét nagy háborújában részt vett. Műszaki tisztként harcolt az olasz hadszíntéren, majd különböző vezérkari és katonadiplomáciai beosztásokban szolgált. Harctéren szerzett elméleti és gyakorlati tapasztalatait a Ludovika Akadémia II. főcsoport, valamint a Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémia parancsnokaként is hasznosította, tisztek százainak oktatását és nevelését irányította, akik közül sokan életüket adták a hazáért.

Kulcsszavak: hadmérnök, igazgató, Ludovika Akadémia

General Szilárd Schindler (1887–1943) fought in both World Wars of the 20th century. As a military engineer, he first fought on the Italian frontline in WW1, then served in the General Staff and in other military diplomacy positions. His theoretical and practical knowledge was utilized as Commander of the 2nd Study Group of the Ludovika Academy and the Hungarian Defence Military Engineering Academy, where he took part in the training of hundreds of officers, many of them later paying the ultimate price in service of their homeland.

Keywords: military engineer, commander, Ludovika Academy

¹ Kutatóprofesszor, Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, e-mail: balla.tibor@uni-nke.hu

² Egyetemi tanár, Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, e-mail: padanyi.jozsef@uni-nke.hu

1. ábra: Schindler Szilárd vezérezredes (1887–1943)

Forrás: <https://generals.dk/general/Schindler/Szil%C3%A1rd/Hungary.html>

Schindler életpályája

Schindler Szilárd 1887. július 24-én született a felvidéki Körömcébányán, evangélikus vallású családban. Édesapja Schindler József ügyvéd, Körömcébánya ügyésze, édesanyja pedig Brandl Balbina volt.

Nyelvismerete a korszakban is kimagasló volt, hiszen németül, franciául és olaszul tökéletesen, angolul jól, szlovákul pedig alapszinten beszélt és írt.³

1932-ben nősült meg. Felesége Simonne Marie Estelle Joffet, aki 1896. április 12-én született a franciaországi Mamersben. Gyermeekéldés nem kísérte házasságát.⁴

A reáliskola négy osztályát 1897 és 1901 között Körömcébányán végezte, ahol már negyedik osztályban megkezdtek a német és francia nyelv oktatását. Szorgalma és tehetsége már itt látszódott, hiszen évfolyamának egyik legjobb tanulója, jegyei egyenletesen kimagaslók. Érdekesség ugyanakkor, hogy a testgyakorlás nem tartozott az erősségei közé.⁵ Ezt követően, 1901-től 1904-ig a Magyar Királyi Honvéd Főreáliskolában folytatta tanulmányait Sopronban.

2. ábra: A soproni honvéd főreáliskola

Forrás: <https://keptar.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=39877>

³ SZAKÁLY 2015: 207.

⁴ Hadtörténelmi Levéltár Budapest (HL), Honvédelmi Minisztérium (HM) 4. oszt. 1944: 8412. doboz.

⁵ Iskolai értesítők, Körömcébánya-Állami Főreáltanoda 1897–1900: 115.

A főreáliskola sikeres befejezése után, 1904–1907 között a Császári és Királyi Műszaki Katonai Akadémia hallgatója volt a Bécs melletti Mödlingben. Feljegyezték róla, hogy ő volt az első magyar hallgató, aki Sopronból ide jelentkezett.

Akadémiai tanulmányait igen jó összerez eredménnyel zárta. Az akadémia kiváló képzést adott, számos magyar származású katona szerezte itt magasabb műszaki végzettségét. A teljesség igénye nélkül néhány tábornok neve: báró kövessházi Kövess Hermann (a katonai Mária Terézia-rend parancsnoki keresztjének tulajdonosa), fogarasi Tamásy Árpád (Przemysl hőse); báró Willerding Rudolf (a katonai Mária Terézia-rend lovagkeresztjének birtokosa); vitéz dálnokfalvi Bartha Károly (honvédelmi miniszter); Csongvay Károly; Sávoly János; Szederjey Elemér; Pistelka Rudolf; Zelenka Zoltán; Gerő Imre; Szent-István Béla; Lox Viktor; Kreisler Oszkár; Császár Jenő; Sólyom-Fekete Gellért; Waldherr Tivadar; vitéz Czetz Alfonz; Kováts Gyula; vitéz Kassay-Farkas László. A műszaki katonai akadémiáról az 1869-es egyesítéstől kezdve a világháborút követő nagy összeomlásig (1918-ig) több mint 300 magyar növendék került ki, tehát évente átlag 7 magyar hadnagy, vagyis a teljes állomány 10%-a. Ezek közül a tisztek közül több mint 50 érte el a tábornoki rendfokozatot.⁶

3. ábra: A Műszaki Katonai Akadémia épülete Mödlingben

Forrás: <https://tinyurl.hu/BLz6>

Katonatiszti pályafutását 1907. augusztus 18-án (amikor is a monarchia fegyveres erejében szokásos módon, I. Ferenc József születésnapján hadnaggyá avatták) kezdte meg beosztott tisztként a császári és királyi 1. (az 1908-ban bekövetkezett átszervezést követően 5. hadrendi számot kapott és a pozsonyi V. hadtest területéről kiegészült) utászászlóaljnál Kremsben.⁷ Ebben az időszakban a zászlóaljnál pezsgő szakmai élet folyt, hiszen rohamléptekkel változott a gépesítés, amit a szakmának is követni kellett. Amikor az 1900-as évek elején megjelentek a nagy betonkazamatás, páncélpulolás erődítmények, a lövegek és a járművek tömege is ezzel arányosan nőtt. Ezzel párhuzamosan megindult a hadseregek gépesítése is. Az újabb

⁶ LONCAREVIC-SYPOSS 1941: 475–487.

⁷ SZAKÁLY 2001: 301.

lövegek, a tehergépkocsik nagy súlya, a nagy tengelyterhelés arra kényszerítette a műszaki szakembereket, hogy gondolják át a vízi akadályok leküzdésének módjait és eszközeit. Ilyen előzmények után az 1897-ben Klosterneuburgban levő és a 6. utászszázalóalj keretében felállított „Pótkeret különleges hidosztagok részére” 1908-ban Kremsbe került, és az eddigi Eiffel híd helyett Herbert hiddal kezdtek kísérletezni. Ebből a pótkeretből fejlődött ki idővel a műszaki csapatok új szakmai ága, a hidépítők.⁸

Az első világháború kitörése előtti években (1911-től 1914-ig) a korábban már megszerzett műszaki ismereteinek kiegészítésére és a vezérkari pályafutás előszobájaként, a bécsi császári és királyi felsőbb műszaki tanfolyamot végezte el igen jó minősítéssel. Közben 1912. november 1-jén főhadnagyi kinevezést kapott. 1914 áprilisában beosztották a rivai császári és királyi hadmérnök-igazgatóságra. Az első világhégés kitörésétől a rivai, aztán a brixeni, a trienti, majd ismét a rivai hadmérnök-igazgatóságoknál szolgált Dél-Tirolban, a hadmérnöki törzskarba beosztott tisztként. 1915 májusától (a monarchiának küldött olasz hadüzenetet követően) 1918 novemberéig végig az első világhégés olasz hadszínterén harcolt. 1915. szeptember végéig harccsoportparancsnok volt, s közben 1915. július 1-jén századossá léptették elő. 1915. október 1-jétől a rivai császári és királyi hadmérnök-igazgatóság vezetőjeként tevékenykedett, 1918. június 1-jétől pedig a császári és királyi XXVI. hadtestnél árkászcs csoport-parancsnokként.⁹ 1918. szeptember 1-jétől 1918. november elejéig az osztrák-magyar Isonzó-hadsereg műszaki csoportjában hadmérnökkari előadóként foglalatzkodott.

1919 és 1924 között a magyar királyi Honvédelmi Minisztérium I. osztályán szervezési-alcsoport-vezetői beosztást töltött be Budapesten, 1921. szeptember 1-jétől mint vezérkari szolgálatot teljesítő őrnagy. Az 1924–1926 közötti beosztásáról, pályafutásáról nem állnak rendelkezésre források. 1925. május 1-jén vezérkari szolgálatot teljesítő alezredessé nevezték ki. 1926. január 10-től a római quirináli követségen I. osztályú követségi titkári (katonai szakelőadó) teendőket látott el, majd 1927. november 14-től ő a magyar katonai attasé. Azért esett rá a választás, mert haditechnikai ismereteit kamatoztatni akarták az egyre szaporodó hadianyag- és fegyvervásárlási ügyek lebonyolítása során. Kiemelkedő pillanat volt ez az életében, hiszen az olasz kormány volt az első, amely – a trianoni korlátok után – hozzájárult a magyar katonai attasé kinevezéséhez.¹⁰ Hivatalosan 1927. december 2-án mutatták be Mussolininek, az akkori olasz miniszterelnöknek.¹¹

1928. március 30-tól ezzel párhuzamosan Tiranában is katonai attaséi beosztást töltött be, római állomáshellyel. Közben 1928. november 1-jén vezérkari szolgálatot teljesítő ezredessé nevezték ki. 1932. június 15-től a Honvédelmi Minisztérium 1/a. osztályának osztályvezetőjeként ténykedett Budapesten. 1936. október 1-jétől a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia

⁸ JACOBI 1938: 211.

⁹ SZAKÁLY 2015: 207.

¹⁰ Az olasz kormány hozzájárult, hogy katonai attasét küldjünk Rómába. Schindler Szilárd alezredes lett Magyarország quirináli katonai attaséja. *Új Nemzedék*, 1927. november 1. 2.

¹¹ Ludovika Akadémia I. – Ludovika Akadémia II. Érdekes adatok a magyar tisztképző főiskola százharminc-esztendő történetéből. *Pesti Napló*, 1938. december 22. 10.

II. főcsoport¹² parancsnokaként működött Budapesten, 1937. november 1-jétől tábornokként.¹³ 1939. január 23-tól a Magyar Királyi „Bolyai János” Honvéd Műszaki Akadémia parancsnoka.

4. ábra: A budapesti Tiszta Kaszinóban készült képen a csoport jobb szélén áll Schindler Szilárd tábornok
Forrás: Képes Pesti Hírlap, 1939. június 20.

1939. november 1-jén altábornaggyá nevezték ki beosztásában. Parancsnoki idejére esik a Honvéd Műszaki Akadémia csapatászlajának adományozása is. A korabeli sajtó erről az eseményről így tudósított:

„Ünnepélyes keretek között avatták fel vasárnap délelőtt a honvédség műszaki csapatainak tisztikara által a Bolyai János honvéd műszaki akadémia részére ajándékozott díszes selyemzászlót. Az ünnepségen megjelentek: vitéz Bartha Károly honvédelmi miniszter, Werth Henrik gyalogsági tábornok, a honvédvezérkar főnöke, vitéz Littay András altábornagy, vitéz Jány Gusztáv altábornagy, Declava Zoltán tábornok, Hász István római katolikus táborigazgató, Soltész Elemér protestáns táborigazgató, a honvédség egyes fegyvernemeinek, továbbá a főváros kiküldöttei és igen sokan mások.

Pontosan tizenegy órakor gördült az akadémia főépülete elé a kormányzó autója. Kormányzó Urunkat és hitvesét a honvédelmi miniszter és a vezérkari főnök fogadta, magasrangú

¹² A Ludovika Akadémián az 1931-es tanévtől kezdve a fegyvernemi képzéseket két külön főcsoportba szervezve folytatták. A Ludovika Akadémia I. főcsoportjában a gyalogos-, lovas- és tüzérsztképzés folyt, míg a műszaki csapatok, híradók, vonatsapathoz tartozók, folyamőrök képzése a Ludovika Akadémia addigi műszaki csoportjából létrejövő Ludovika Akadémia II. főcsoportjában zajlott. Egészen 1940-ig itt zajlott a páncélos tisztek képzése is. Az intézményt az egykori budapesti Császári és Királyi Gyalogsági Hadapródiskola Hűvösvölgyben található épületében helyezték el.

¹³ SZAKÁLY 2001: 301.

katonatisztek társaságában. A főméltóságú pár kíséretében volt vitéz Keresztes-Fischer Lajos tüzérségi tábornok, főhadsegéd, Ambrózy Gyula államtitkár és Koós Miklós ezredes, első szárnysegéd. A kormányzó ellépett az akadémia zászlóaljának arcéle előtt, majd helyet foglalt a dísztribünön.

A honvédség műszaki csapatainak legidősebb törzstisztje, Csiby ezredes lelkes beszéd kíséretében adta át a zászlót, amelyet az akadémia egyik tisztje és egy akadémikus vett át. Utána bíbor párnán vitték a kormányzó hitveséhez, a zászlóanyához az első szalagot, hogy azt a lobogóra felkösse. Az adományozó tisztikar szalagját Csiby ezredes, az akadémia szalagját pedig Schindler Szilárd altábornagy kötötte föl. Ezután Hász István és Soltész Elemér tábori püspökök mondtak avatóbeszédet, majd a zászlószegek beverésére került a sor. Végezetül Schindler Szilárd altábornagy köszönte meg azt a kitüntetést, amely az akadémiát érte, hogy a zászlóavatáson megjelent a kormányzó és a zászlóanyai tisztet hitvese vállalta. Az iskolaparancsnok beszéde után az akadémikusok fölesküdték a zászlóra. Az ünnepség díszmenettel ért véget.¹⁴

1940. november 1-jétől kezdve a magyar királyi Honvédelmi Minisztérium I. csoportfőnöki beosztásában ténykedett. 1941. március 1-jétől 1942. november 1-jéig a Honvédelmi Minisztérium Földi Főcsoportfőnöke volt. Közben 1941. november 1-jén vezérezredesi kinevezést kapott. Elöljárói szakmai teljesítményét 1927 és 1941 között végig kiválóra értékelték. 1943. február 1-jén érdemei elismerése mellett nyugállományba helyezték.¹⁵ Azután Budapesten, a II. kerület Pasaréti út 1. 1/3. lakásában élt. 1943. november 25-én májelégtelenség és szívgyengeség következtében hunyt el Budapesten.¹⁶ 1943. november 29-én helyezték örök nyugalomra a budapesti Farkasréti temetőben. Sírja az 56. (VK6.) parcella 1. sorának 9. sírhelyén található.

5. ábra: Schindler Szilárd vezérezredes sírköve

Forrás: a szerzők felvétele

¹⁴ A kormányzó jelenlétében avatták fel a honvéd műszaki akadémia zászlaját. *Új Magyarország*, 1940. május 7. 4.

¹⁵ SZAKÁLY 2015: 207–208.

¹⁶ HL HM 4. oszt. 1944: 8412. doboz.

Haláláról így számolt be a korabeli sajtó:

„Schindler, mint mérnöki törzskari tiszt kezdette katonai szolgálatát, majd résztvett az első világháborúban, amelynek folyamán számos hadikitüntetést szerzett. Az összeomlás után katonai attasé volt Rómában, majd mint vezérkari tiszt, a honvédelmi minisztérium különböző osztályának, csoportjainak volt vezetője. Négy esztendőn át a Honvéd Műszaki Akadémia élén állott, mint parancsnok. Legutóbb a honvédelmi minisztérium földi főcsoportját vezette.”¹⁷

Szakmai kiválóságát és érdemeit számos osztrák–magyar, magyar és külföldi kitüntetés adományozásával is elismerték. 1908. december 2-án a Katonai Jubileumi Keresztet, majd a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon, kardokkal, az Ezüst Katonai Érdemérmét hadiszalagon, kardokkal, a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal (két ízben), a Károly Csapatkeresztet, a Tiszti Katonai Szolgálati Jel II/A osztályát, 1930. március 1-jén a Magyar Érdemkereszt III. osztályát, 1932-ben a Háborús Emlékérmét kardokkal és sisakkal, 1936-ban a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon, a Magyar Érdemrend középkeresztjét, 1940-ben az Erdélyi Emlékérmét, 1941. augusztus 12-én a Magyar Érdemrend középkeresztjéhez a csillagot, 1942. augusztus 18-án a Tiszti Katonai Szolgálati Jel I/A osztályát,¹⁸ 1943. július 1-jén a Magyar Érdemrend nagykeresztjét kapta.

A külföldi kitüntetések közül 1928. február 15-től birtokolta az Olasz Korona Rend parancsnoki keresztjét, 1931. július 11-től az albán Szkanderbég Rend nagytiszti keresztjét, az 1930-as évektől pedig az Osztrák Háborús Emlékérmét kardokkal.¹⁹

Beosztásaiban számtalan esetben vett részt olyan társadalmi és politikai eseményen, amelyek az újságok címlapjára emelték. Ebben nyelvtudása is szerepet játszott, sok esetben képviselte a honvédelmi minisztert olasz küldöttségek érkezésekor. Búcsúztatott olasz repülőköteléket Mátyásföldön 1925-ben, köszöntött bolgár királyi szimfonikus zenekart 1942-ben, képviselte a Honvédelmi Minisztériumot az Országos Testnevelési Tanácsban²⁰ vagy a Ludovika Akadémia napján.²¹

Római katonai attasé szolgálatának idejére esik a korszak egyik – magyar szempontból – fájdalmas repülési epizódja is. 1932. május 21-én Endresz György és Bitai Gyula repülőgépe lezuhant a római Littorio repülőtéren. Endresz György a korszak egyik leghíresebb magyar pilótája volt, aki a „Justice for Hungary” névre keresztelt repülőgépével, 1931-ben átrepülte az óceánt. Schindler – aki a repülőtéren várta a gépet – az elsők között ért a lezuhant és kiegészett gép roncsaihoz, ott szembesülve a két repülő halálával. Ahogy a korabeli sajtó írta:

¹⁷ Meghalt Schindler Szilárd ny. vezérezredes. *Függetlenség*, 1943. november 28. 9.

¹⁸ HL Tiszti anyakönyvi lapok 1890/2107.

¹⁹ SZAKÁLY 2015: 208.

²⁰ ZUBER 1936: 11.

²¹ Ludovikás Levente.

„Körülbelül három óra lehetett, amikor megjelent az égbolton a magyar gépmadár méltóság- teljesen repülő piros teste. A gép igen alacsonyan repült és amint a közönség látni vélte, már készülődött a leszálláshoz. E pillanatban a Justice for Hungary hirtelen éles fordulatot tett. Szemtanúk állítása szerint a gépnek ez a megfordulása nagyon éles szögben történt; a gép oldalt billent, nagy sebességgel lefelé zuhant s egy szempillantás alatt eltűnt a nézők szeme elől a repülőtér melletti domboldal mögött. Emberek tömegei kapaszkodtak fel a domboldalra, ahova ekkor már megérkezett Italo Balbo olasz légügyi miniszter is Wodianer Andor követségi tanácsos és Schindler Szilárd ezredes, katonái attasé kíséretében. A repülőgép-vázán kívül akkor már minden alkatrészt felemésztettek a lángok. A gép identifikálása körülbelül negyedórát vett igénybe, Wodianer Andor követségi tanácsos ezt telefonon azonnal közölte a mátyásföldi repülőtér parancsnokságával, ahol megállapították, hogy nincs kétség aziránt, hogy a szerencsétlenség a Justice for Hungaryt érte. A repülőtér orvoskapitánya hősiesség bátorsággal és odaadással látott hozzá néhány emberével a holttestek kiszabadításának rendkívül nehéz és veszélyes munkájához. Nagy fáradtsággal mintegy háromnegyedóra munka után sikerült a vörösen izzó vasdarabok és üszkösödő roncsok közül kiemelni a tragikus véget ért pilóták holttestét.”²²

Befejezésül álljanak itt azok a gondolatok, amelyeket a hallgatóknak szánt a Leventekör megalakulásakor:

„[...] el tudom képzelni azt is, hogy a mai tűzérés helyett villamos hullámok révén távolból kormányozható és vezethető lövedékeket (bombákat) fognak alkalmazni, amelyek a találati valószínűségeket a mai egynéhány %-ról 80-90%-ra emelik s ezáltal a harci viszonyokat lényegesen megváltoztatják. A földön és vízen egyaránt használható harckocsik, kisebb, nagyobb egységek repülőgépen való szállításával talán a ma oly nehéz folyamatkelesek is lényegesen megváltozhatnak.

De azt hiszem, hogy teljesen megvilágítom, ha ismétlem azt az igazságot, hogy a haladásért, a fejlődésért való küzdelem azért kötelessége minden komoly magyar katonának, mert kétségtelen dolog, hogy a nemzetek állandó harcában a jobban felkészültnek nagyobb kilátásai vannak a végső győzelemre, ami számunkra nem lehet más, mint Hazánk, nemzetünk boldogulása, eredeti nagyságában való visszaállítása és felvirágoztatása. Ennek a szent és örökké fennálló célnak az eléréséért kell küzdenünk minden erőnkkel, képességünkkel.”²³

Irodalomjegyzék

A kormányzó jelenlétében avatták fel a honvéd műszaki akadémia zászlaját. *Új Magyarország*, 1940. május 7.

Az első jelentés Justice for Hungary lezuhanásáról. *Magyarország*, 1932. május 22.

²² Az első jelentés Justice for Hungary lezuhanásáról. *Magyarország*, 1932. május 22. 4–5.

²³ Schindler Szilárd tábornok, a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia II. Főcsoport parancsnokának megnyitó beszéde a Leventekör 1937. évi alakuló közgyűlésén. Online: <https://tinyurl.hu/Oold y>

- Az olasz kormány hozzájárult, hogy katonai attasét küldjünk Rómába. Schindler Szilárd alezredes lett Magyarország kvirináli katonai attaséja. *Új Nemzedék*, 1927. november 1.
- Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tiszti anyakönyvi lapok 1890/2107.
- Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Honvédelmi Minisztérium 4. osztály 1944. 8412. doboz.
- Iskolai értesítők, Körmöcbánya-Állami Főreáltanoda 1897–1900.
- JACOBI Ágost szerk. (1938): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest: Közlekedési Nyomda Kft.
- Képes Pesti Hírlap*, 1939. június 20.
- LONCAREVIC-SYPOSS Nándor (1931): A régi hadsereg legrégebb katonaiskolája. *Magyar Katonai Szemle*, 3. Magyarorság képes melléklete. 1931. június 21. 2.
- Ludovika Akadémia I. – Ludovika Akadémia II. Érdekes adatok a magyar tisztképző főiskola százharminc-esztendő történetéből. *Pesti Napló*, 1938. december 22.
- Ludovikás Levente*. Online: <https://tinyurl.hu/0old>
- Meghalt Schindler Szilárd ny. vezérezredes. *Függetlenség*, 1943. november 28.
- SZAKÁLY Sándor (2001): *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945. Lexikon és Adattár*. Budapest: Ister.
- SZAKÁLY Sándor (2015): *A 2. vkf. osztály. Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéből 1918–1945*. Budapest: Magyar Napló – VERITAS Történetkutató Intézet.
- ZUBER Ferenc szerk. (1937): *Magyar sport almanach 1936*. Budapest.
- <https://generals.dk/general/Schindler/Szil%C3%A1rd/Hungary.html>
- <https://keptar.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=39877>